

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek
Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Civil Engineering and Architecture Osijek

4. SUSTAVI GRIJANJA

PREDAVANJE:

4.3. CJELINE ZA ISPITIVANJE I PREGLED SUSTAVA NA KOJE TREBA OBRATITI POSEBNU POZORNOST

mr.sc. Luka Čarapović, dipl. ing. stroj.
ABACO d.o.o. Slavonski Brod

SVEUČILIŠTE
JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU

JOSIP JURAJ STROSSMAYER
UNIVERSITY OF OSIJEK

Teme predavanja

4. SUSTAVI GRIJANJA

4.3. CJELINE ZA ISPITIVANJA I PREGLED SUSTAVA NA KOJE TREBA OBRATITI POSEBNU POZORNOST:

- 4.3.1. pogonski (energetski) agregat
- 4.3.2. uređaj za dobavu i pripremu goriva
- 4.3.3. sustav dimnih plinova
- 4.3.4. upravljački i kontrolni sustav
- 4.3.5. energetski kapacitet postrojenja
- 4.3.6. učinkovitost postrojenja

1. OPĆENITO

Zgrade s jednostavnim tehničkim sustavima

- stambene ili nestambene zgrade
- građevinske bruto površine (GBP) manje ili jednake 600 m²
- s najviše tri samostalne uporabne cjeline

Zgrade

- s *pojedinačnim uređajima za pripremu potrošne tople vode* i koje nisu opremljene sustavima grijanja, hlađenja, ventilacije
- s *centralnim izvorom topline za grijanje i pripremu potrošne tople vode* nazivne snage kotla do 30 kW, bez posebnih sustava za povrat topline
- s *lokalnim izvorima topline za grijanje i pripremu potrošne tople vode* pojedinačne nazivne snage kotla do 30 kW, bez posebnih sustava za povrat topline
- sa *solarnim kolektorima za pripremu potrošne tople vode do 7 m² površine apsorbera*
- s *dizalicom topline sustava zrak – zrak* izvora topline nazivnog učina do 12 kW
- s *pojedinačnim rashladnim uređajima*
- s lokalnim decentraliziranim sustavima ventilacije sa ili bez povrata topline, i bez dodatne obrade zraka
- posebni *dijelovi zgrade koji imaju zasebno mjerilo za grijanje, etažno plinsko grijanje, priključak na zajedničku kotlovnicu ili priključak na daljinsko grijanje*»

1. OPĆENITO

Zgrade sa složenim tehničkim sustavima

Sve ostale stambene i nestambene zgrade koje nisu zgrade s jednostavnim tehničkim sustavom

1. OPĆENITO

Kratak pregled i objašnjenje pojmova

- **Sustav grijanja** – sklop elemenata koji osiguravaju potrebnu višu temperaturu prostora u situacijama kad je okolina na nižoj temperaturi
- **Sustav hlađenja** – sklop elemenata koji osiguravaju potrebnu nižu temperaturu prostora u situacijama kad je okolina na višoj temperaturi
- **Sustav pripreme potrošne tople vode (PTV)**– sklop elemenata koji osiguravaju potrebnu povišenu temperaturu i dovoljnu količinu sanitarne tople vode
- **Sustav ventilacije** – sklop elemenata koji osiguravaju potrebnu izmjenu zraka u određenom prostoru
- **Sustav s povratom topline** – sklop elemenata koji omogućavaju ponovno iskorištavanje dijela otpadne topline
- **Individualni sustav, pojedinačni izvor** – sustavi pripreme energije (ogrjevnice ili rashladne) ili PTV neposredno pri potrošaču
- **Centralni sustav** grijanja i hlađenja ili pripreme PTV – sustav pripreme energije (ogrjevnice ili rashladne) ili medija (PTV) na jednom centralnom mjestu s raspodjelom na više potrošača u blizini izvora (u stanu, etaži, zgradi)

1. OPĆENITO

- **Daljinski sustav** grijanja i hlađenja – sustav pripreme ogrjevnog i rashladnog energije na jednom centralnom mjestu s raspodjelom na veći broj udaljenih potrošača (više zgrada, naselje, grad)

Elementi sustava

- **Elementi sustava grijanja, hlađenja ili pripreme PTV** – *generator potrebne ogrjevnog ili rashladnog energije (izvor topline ili hladnoće), uređaji za pripremu i dovod primarnog energenta, sustav odvoda otpadnih produkata, akumulacijski spremnici ogrjevnog ili rashladnog medija, razdjelnici ogrjevnog ili rashladnog medija, mreža razvoda, cirkulacijske pumpe, sustavi za izmjenu energije (grijanje ili hlađenje) u prostoru, upravljački i regulacijski uređaji*
- **Generator (izvor) topline ili “hladnoće”** – osnovni element sustava, uređaj koji pretvara neki od oblika energije u energiju potrebnu za zagrijavanje ili hlađenje prostora odnosno medija;
- **Elementi sustava ventilacije** – ventilatori, mreža kanala i razvoda, elementi za ulaz odnosno izlaz zraka (usisni i isturjni otvori i sklopovi)

1. OPĆENITO

Iz Pravilnika o ECZ

Pravilnik o ECZ propisuje da energetske pregled zgrade :

- obvezno uključuje i *analize energetske svojstava sustava grijanja i hlađenja, sustava klimatizacije i ventilacije i sustava za pripremu potrošne tople vode,*
- *uključuje i potrebna mjerenja gdje je to nužno za ustanovljavanje energetske stanja i/ili svojstava,*
- treba provoditi u skladu s načelima iz Metodologije i prema pravilima struke.

Energetskim pregledom se *utvrđuje način korištenja energije* te sustavi i mjesta na kojima su prisutni veliki gubici energije.

Cilj je utvrđivanje učinkovitosti/neučinkovitosti potrošnje energije te donošenje zaključaka i preporuka za povećanje učinkovitosti.

Iz toka provođenja pregleda slijedi da je *potrebno prikupiti podatke, pregledati postojeću dokumentaciju, razgovarati s ključnim osobama, obavezno obići zgradu, uvidom u stvarno stanje na licu mjesta utvrditi ključne nedostatke te provesti eventualno potrebna dodatna mjerenja i ispitivanja.*

1. OPĆENITO

Metodologija

Najprije treba *doznati osnovne podatke o energetske sustavima i uređajima za pregled i ispitivanje te analizu* (podatke dokumentirati, a kao pomoć koristiti formulare i upitnike, npr. iz Metodologije MZOPUG ili vlastiti iz iskustva).

Primjer formulara iz metodologije za stambene zgrade – dio koji se odnosi na sustave grijanja, hlađenja i ventilacije te pripremu PTV, prema Metodologiji MZOPUG, str.48-49, dan je na sljedeća 3 slajda, dok se prijedlog upitnika za nestambene zgrade može naći u istoj Metodologiji na str. 51-57.

Preporuča se da na temelju danog predloška i vlastitog iskustva energetski certifikator izradi svoj formular upitnika.

Pri obilasku zgrade i prikupljanju podataka treba obratiti pažnju na karakteristike pojedinih tehničkih sustava te pri tom pobrojati najznačajnija pojedinačna trošila i grupe trošila koje se nalaze u objektu s njihovim tehničkim karakteristikama i zatražiti raspoložive podatke o radu i opterećenju pojedinih sustava.

1. OPĆENITO

4.

SUSTAV GRIJANJA, HLAĐENJA, KLIMATIZACIJE, VENTILACIJE, PRIPREME POTROŠNE TOPLE VODE I PITKE VODE

4.1.

Način grijanja prostora	Centralno - kotlovnica	Centralno - toplana	Centralno - etažno gr.	Lokalno grijanje prostorija	Drugo (opis)	

4.2.

Izvor energije za grijanje	Loživo ulje/ ekstra lako loživo ulje	Prirodni plin/ UNP	Drvo	Ugljen	Električna energija	Drugo

4.3.

Za centralizirano grijanje na razini zgrade	Broj agregata	Ukupna instalirana snaga (kW)	Starost agregata	Periodi održavanja	Izvedba dimnjaka i Ø	Posebne značajke
Kotlovnica						
Toplinska podstanica						
Drugo						

4.4.

Izvedba regulacije kod centraliziranog grijanja	Ručna regulacija	Automatska regulacija	Centralna on/off regulacija	Automatska regulacija kotla	Ručna reg., stalna kontrola	Ručna reg., povremena kontrola

4.5.

Razvod medija kod centraliziranog grijanja	Korišteni medij (voda, zrak...)	Jednocijevni ili dvocijevni razvod	Stanje izolacije cijevovoda	Broj cirkulacionih krugova	Podjela zonama etažama	Regulacija (centralna/ zone/prostori)

1. OPĆENITO

4.6.	Etažno grijanje - uređaji	Ukupan broj jedinica	Prosječna starost (godina)	Prosječna snaga (kW)	Korišteni energent	Dovod zraka vanjski/ iz prostora	Redovito održavanje DA/NE

4.7.	Ogrijevna tijela	Radijatori	Konvektori	Podno ili zidno grijanje	Samostojeće grijalice	Prijenosne grijalice	Drugo
	Broj						
	Ukupna toplinska snaga kW _{th}						
	Termostatski ventili (DA/NE)						

4.8.	Pojedinačne grijalice	Izvor energije	Ukupan broj	Uk. snaga kW	Ostale napomene		

4.9.	Sustav ventilacije	Prirodno prozračivanje	Lokalna ventilacija	Centralizirani sustav	Ventilacija s rekuperacijom	Drugo (opisati)	
	Princip rada						
	Instalirana snaga kW _{el}						
	Protok zraka m ³ /h						

4.10.	Sustav hlađenja i klimatizacije	Split sustav	Multi-split sustav	Kompaktni prozorski uređaji	Centralizirani sustav	Puno kondicioniranje zraka	drugo
	Ukupan broj jedinica						
	Ukupna rashladna snaga kW						
	Samo hlađenje/ grijanje						
	Prosječan COP						

1. OPĆENITO

4.11.	Priprema tople vode	U sklopu sustava za grijanje	Odvojeno od sustava za grijanje	Spremnik za toplu vodu	Toplinska izolacija spremnika	Toplinska izolacija cijevi	Temperatura vode

4.12.	Izvor energije za pripremu tople vode	Loživo ulje/ ekstra lako loživo ulje	Prirodni plin/ UNP	Električna energija	Drvo/Ugljen	Sunčeva energija	drugo

4.13.	Priprema potrošne tople vode električnom energijom	broj bojlera	
		snaga kW	

4.14.	Broj priključnih mjesta s toplom vodom	Tuš / Kada	Umivaonik	Sudoper	ostalo

4.15.	Broj slavina na izljevnim mjestima	Obična	Keramička
	jednoručna		
	dvoručna		

4.16.	Broj vodokotlića	20 litara	13 litara	9 litara	5 litara	zapremina
						kom
	broj pisoara	senzorski		ručni		kom

1. OPĆENITO

Energetski pregledi

Preliminarni energetski pregled

- naziva se još i walk-through energetski pregled
- prvi korak koji treba provesti radi analize sustava
- nužno je *pripremiti odgovarajući upitnik* za dobivanje osnovnih informacija o energetskoj situaciji u zgradi ili objektu (tzv. osnovni upitnik)
- osnovni upitnik pomaže certifikatoru uspostaviti prvi kontakt s osobom odgovornom za energetiku u zgradi ili objektu
- nakon analize osnovnog upitnika radi se detaljni upitnik za bolje sagledavanje stanja energetike
- posjeta zgradi ili objektu tek nakon analize rezultata detaljnog upitnika
- prilikom posjete koja traje 1 dan certifikator dobije kratak uvid u stanje energetike zgrade
- kroz razgovor s odgovornom osobom za pitanja energetike certifikator raščisti sve eventualne nejasnoće iz detaljnog upitnika
- mogu se provesti i kraća mjerenja (nije nužno) na temelju kojih se dobiva kvalitetnija slika o tome kako se u analiziranoj zgradi troši energija

1. OPĆENITO

Preliminarni energetska pregled bit će dostatan certifikatoru za izradu izvješća samo za najjednostavnije zgrade i sustave.

Detaljni energetska pregled

- pristupa mu se ukoliko se kroz preliminarni energetska pregled pokaže kako postoji značajan potencijal za uštede, a rezultati preliminarnog energetskog pregleda nisu dostatni za provođenje kvalitetne analize.
- detaljna analiza mogućih poboljšanja i garancija ostvarivih ušteda moguće su tek na temelju kvalitetne snimke postojećeg stanja; zato za izradu energetskog certifikata u najvećem broju slučajeva treba provesti i detaljan pregled
- trajanje detaljnog energetskog pregleda može jako varirati ovisno o složenosti samog objekta koji se analizira; pri detaljnom energetskom pregledu često se provode i mjerenja pa trajanje ovisi i o specifičnostima pojedinih mjerenja

Na temelju rezultata energetskih pregleda radi se energetska i troškovna bilanca i zatim provodi analiza mogućih tehničkih mjera za poboljšanje energetske učinkovitosti u zgradi s procjenom ušteda energije i energenata, smanjenja emisija štetnih plinova, potrebnih investicija i jednostavnog perioda povrata ulaganja. Iz svega slijede i preporuke za promjene u radu i/ili ponašanju.

1. OPĆENITO

Potrebni podaci

Sustav potrošnje toplinske energije (sustav grijanja i pripreme PTV):

- opis sustava grijanja objekta (izvor topline, nositelj topline),
- ukoliko je izvor toplinske energije kotao – navesti vrstu kotla, nazivni toplinski učin kotla i temperaturni režim grijanja, korišteni izvor energije te osnovne dimenzije i materijal izrade dimnjaka,
- odabrana ogrjevna tijela te njihov ukupno instalirani ogrjevni učin,
- podatke o mjerenju potrošnje toplinske energije,
- podatke o regulaciji sustava grijanja (centralna ili lokalna),
- podatke o toplinskoj infrastrukturi (stanje instalacija, mreža, dislociranost opskrbe),
- opis sustava pripreme potrošne tople vode,
- raspoložive periodičke karakteristike potrošnje toplinske energije (dnevna, mjesečna, godišnja, sezonske karakteristike, prema medijima).

1. OPĆENITO

Provođenje mjerenja

Mjerenja u energetske pregledima *nisu obavezna*, ali mogu biti vrlo korisna za utvrđivanje nedostataka, potvrđivanje pretpostavki i ustanovljavanje potencijala ušteda.

Mjerenja u sustavima grijanja, trebaju potvrditi osnovni zadatak tj. postizanje toplinske ugodnosti u prostoriji. *Može se mjeriti: temperatura zraka u prostoriji (na visini 1,5 m od poda), srednja temperatura ploha prostorije, vlažnost i brzina zraka u prostoriji te razina buke u prostoriji.*

Snimanjem metodom infracrvene termografije te kasnijom stručnom analizom moguće je odrediti ne samo raspodjelu temperatura ploha prostorije nego i energetske karakteristike opreme i stanje energetskih sustava.

1. OPĆENITO

- U sustavima grijanja na izvoru toplinske energije *mjeri se tlak i temperatura polazne i povratne vode*. Ukoliko je izvor toplinske energije kotao, *mjeri se maseni protok goriva* da bi se odredila količina topline unesena gorivom odnosno da bi se odredio stupanj djelovanja kotla direktnom metodom.
- Za kontrolu procesa izgaranja poželjno je *mjeriti temperaturu i sastav dimnih plinova* npr. pomoću analizatora dimnih plinova iza izvora na dimovodu.
- Za utvrđivanje učinkovitosti i funkcionalnosti sustava grijanja mjere se *temperature i protok nosioca topline u karakterističnim točkama razvoda, te na odabranim ogrjevnim tijelima*. Na taj se način može zaključiti o otporima strujanja i o toplinskim gubicima u razvodu medija, te o učinkovitosti ogrjevnih tijela.
- Za utvrđivanje izbalansiranosti sustava mjeri se *protok na glavnom izlazu iz kotla te po pojedinim granama razvoda i njihovim krajnjim elementima*.
- Za utvrđivanje lokalnih gubitaka provode se *kontaktna mjerenja temperature na odgovarajućim točkama razvoda, a može se provesti i termografsko snimanje razvoda ogrjevnog medija*. Mjerenje tlaka medija iza crpki, te eventualno drugim karakterističnim pozicijama.
- Za utvrđivanje učinkovitosti cirkulacijskog sustava mogu se *mjeriti pogonske karakteristike cirkulacijskih pumpi – protok, tlak i potrošnja električne energije*.

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Generatori (izvori) toplinske energije

(Detalje u predavanju 4.1)

- dijelovi sustava grijanja u kojima se energija primarnog izvora pretvara u toplinu
- toplina se predaje u grijani prostor izravno ili posredno pomoću ogrjevnog medija

Podjela generatora topline:

1) klasični izvori toplinske energije:

prema izvedbi: štednjaci, peći, kamini, razne grijalice, kotlovi i kombinirani kotlovi za grijanje prostora i pripremu PTV...

prema vrsti goriva: na kruta goriva (ugljen, drvo i drvni otpaci, biomasa), na tekuća goriva (loživo ulje EL ili S), plinski (prirodni ili UNP), električni

prema prijenosniku energije: izravni (bez posrednika), toplozračni, toplovodni, vrelovodni, parni, uljni

2) niskotemperaturni izvori toplinske energije:

kondenzacijski kotlovi

dizalice topline,

alternativni izvori i bivalentni sustavi

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Štednjaci, peći i kamini na kruta goriva za izravno grijanje prostora :

- najčešće pojedinačni uređaji za grijanje prostora
- direktno zagrijavanje prostora konvekcijom i zračenjem
- mala mogućnost regulacije temperature
- ručno loženje s cjepanicama i briketima
- odvod otpadnih produkata (dimni plinovi i pepeo)
- potrebno svakodnevno čišćenje i loženje

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Štednjaci, peći i kamini na kruta goriva za izravno i neizravno grijanje prostora

- toplozračno grijanje sa sustavom razvoda zraka
- toplovodno grijanje često i kombinacija sa zagrijavanjem potrošne tople vode

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Peći i grijalice na plin za izravno grijanje prostora

- peći na dimnjak
- fasadne peći
- konvekcijske grijalice
- infracrvene grijalice

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Peći i grijalice na struju za izravno grijanje prostora

- elektrootporno grijanje, grijaće ploče, trake
- termoakumulacijske peći
- infracrvene grijalice
- konvektori (prisilna i slobodna konvekcija)
- radijatori

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Kod svih energetskih uređaja za direktno grijanje prostora (štednjaka, peći, kamina, grijalica) prilikom pregleda zgrade treba *obratiti pozornost na vrstu uređaja, korišteni primarni energent, na stanje samih uređaja, održavanje* (čistoću, redovite servise, ...), kod uređaja na kruta, tekuća goriva i plin treba *pregledati sustav odvoda dimnih plinova*, plamenike, a kod plina *posebno stanje priključka*, zatim da li postoje i u kojem su stanju termostati, itd.

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Izvori topline za centralno grijanje prostora - KOTLOVI

(Detalje u predavanju 4.1)

Neke od podjela kotlova:

- prema nazivnom učinku: mali (do 50 kW) srednji (50-500 kW) veliki (>500 kW)
- prema gorivu: kotlovi na kruta goriva, kotlovi na tekuće gorivo, plinski, električni
- prema ogrjevnom mediju: toplovodni, vrelovodni, parni, uljni, toplozračni
- prema materijalu: lijevanoželjezni kotlovi, čelični (zavareni) kotlovi
- prema načinu vođenja dimnih plinova u kotlu: kotlovi s jednim ili više prolaza, kotlovi s povratnim strujanjem u ložištu
- prema izvedbi plamenika: atmosferski plamenik, plamenik s ventilatorom
- prema načinu dovoda zraka za izgaranje: sa zrakom iz prostorije, zrak izvana

Uobičajena osnovna podjela i nazivi:

- standardni kotao - toplovodni kotao s pogonskom temperaturom vode 70-90 °C, bez kondenzacije vodene pare u dimnim plinovima
- niskotemperaturni kotao - toplovodni kotao sa znatno nižom temperaturom povratne vode, kondenzacija pare u d.p. nije predviđena, ali se može pojaviti
- kondenzacijski kotao - niskotemperaturni toplovodni kotao izveden tako da vodena para iz d.p. kondenzira što više radi korištenja njene latentne topline

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Opći trend – *zamjena standardnih kotlova* (posebno starije izvedbe) *niskotemperaturnim i kondenzacijskim kotlovima* radi postizanje što boljeg stupnja djelovanja, štednje energije, smanjenja emisija štetnih tvari i očuvanje okoliša.

niskotemperaturni toplovodni kotlovi

- kotlovska voda se zagrijava uvijek na potrebnu polaznu temperaturu vode u ovisnosti o vanjskoj temperaturi ili nekoj drugoj prikladnoj vodećoj veličini, što rezultira smanjenjem toplinskih gubitaka
- radi sprečavanja niskotemperaturne korozije temperatura ogrjevnih stijenki na strani dimnih plinova treba biti iznad temperature kondenzacije dimnih plinova

kondenzacijski kotlovi

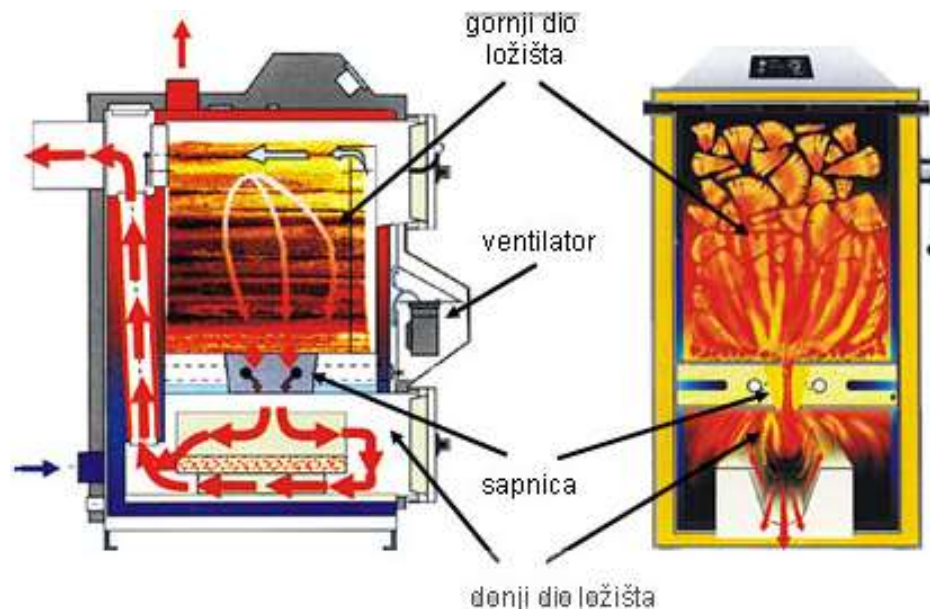
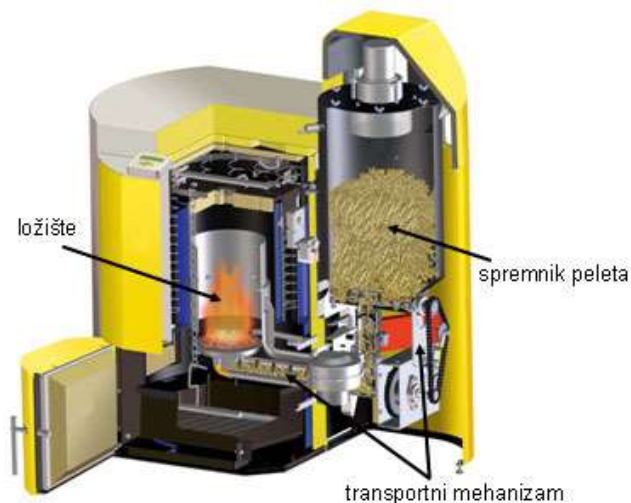
- omogućavaju još bolju godišnju iskoristivost od niskotemperaturnih kotlova zbog korištenja gornje ogrjevne vrijednosti goriva; povratna voda u kotao niske temperature hladi dimne plinove ispod temperature rošenja
- kondenzacijom vodene pare iskorištava se osjetna i latentna toplota dimnih plinova te se može postići stupanj djelovanja $\eta > 100 \%$
- pretpostavka za iskorištavanje latentne topline u dimnim plinovima je da gorivo sadrži vodik koji izgaranjem s kisikom stvara vodenu paru
- potreban je odvod kondenzata (obično i neutralizacija ovisi o vrsti goriva)

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Cjeline za pregled i ispitivanje kod kotlova:

- za kruta goriva u većim komadima (drvo, ugljen, briketi) - *rešetka za izgaranje*
- za pelete - *uređaji za ubacivanje goriva* (npr.usipni koš, pužni transporter)
- za kombinaciju goriva (kruto, tekuće i plin) - *sustavi dovoda tekućeg odnosno plinovitog goriva i odgovarajući plamenici*
- također su česte kombinacije s bojlerom za PTV
- u svim kombinacijama – *sustav odvoda plinova izgaranja*

Kotao na pelete i pirolitički kotao na drva

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Neki primjeri kotlova na drva, pelete, tekuća i plinovita goriva te el. energiju

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Sustav odvoda dimnih plinova (Detalje vidjeti u predavanju 5.5)

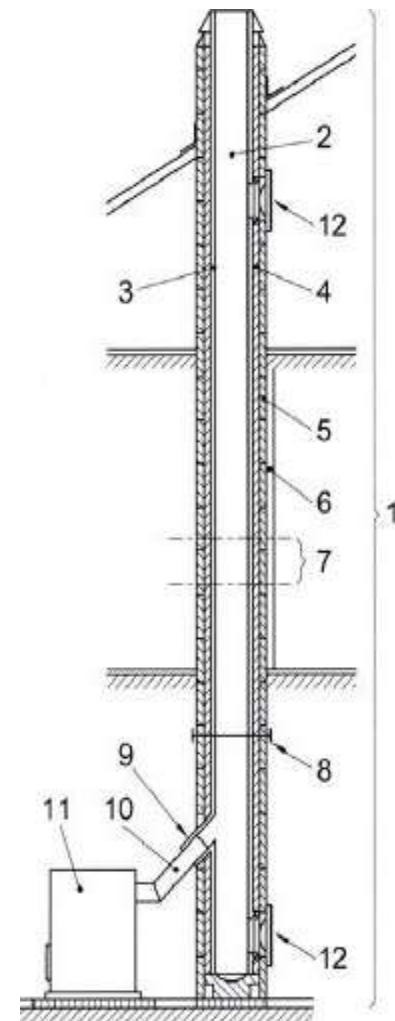
Svi izvori toplinske energije s pretvorbom kemijske energije goriva trebaju sustav za odvod dimnih plinova.

Sustav se sastoji od dijelova prikazanih na slici s detaljnim opisom u predavanju 4.1

Vrsta dimnjaka, poprečni presjek i visina ovise o sustavu grijanja, vrsti toplinskog izvora i goriva, režimu grijanja i konfiguraciji okolnog terena.

Za ispravan rad dimnjak mora osigurati dva uvjeta:

- 1) *uvjet tlaka*: podtlak (ovisan o visini i temperaturi) mora biti dostatan za pokrivanje svih padova tlaka (inače dimni plinovi ulaze u prostoriju)
  - 2) *uvjet temperature*: najniža temperatura na unutarnjoj stijenci izlaza mora biti viša od rosišta (ili ledišta za dimnjake otporne na vlagu)
- kontrola se provodi pri relativno hladnom vremenu

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

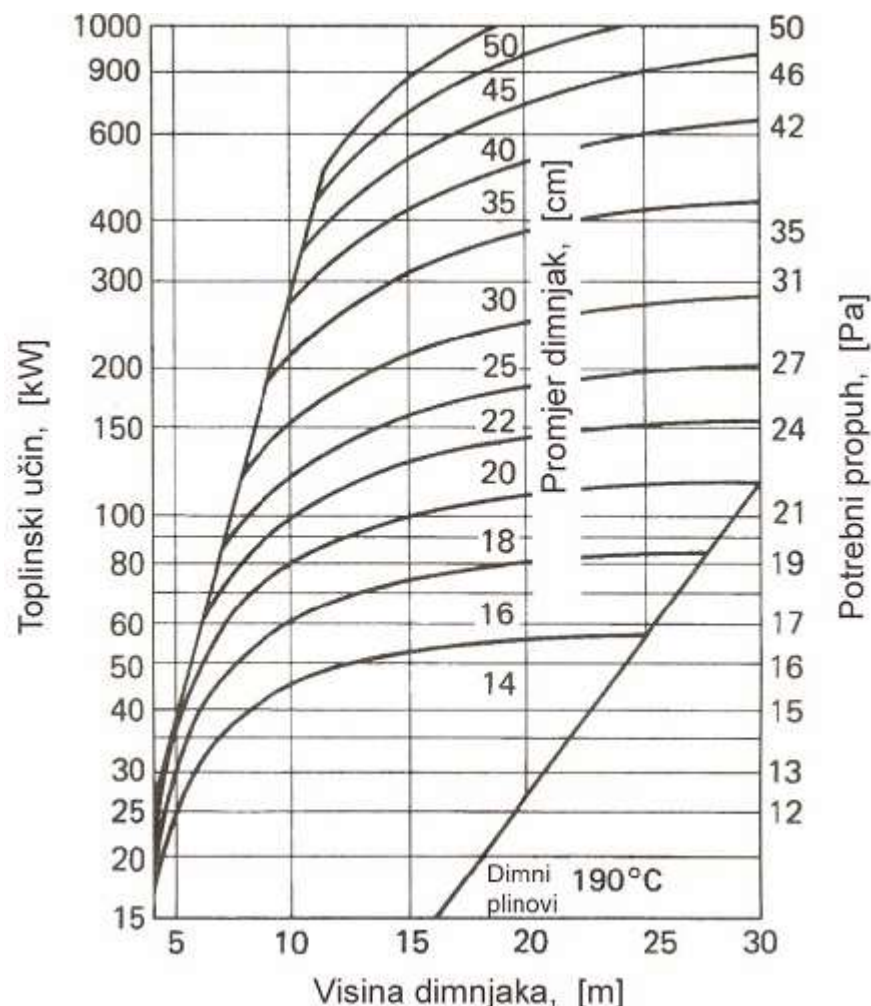
Provjera funkcije dimnjaka:

- *uvjet tlaka* obično nije ispunjen kad je presjek dimnjaka premali
- *uvjet temperature* obično nije ispunjen uz prevelik presjek

Kod prelaska na drugo gorivo ili drugi tip kotla - *potrebna sanacija dimnjaka*
 - obično je postojeći dimnjak prevelik (opasnost od vlaženja dimnjaka)
 moguća rješenja:

- dodatna toplinska izolacija ili oblaganje glave dimnjaka
- smanjenje presjeka dimnjaka ugradnjom dodatnih cijevi ili
- ugradnja graničnika propuha

Dimnjak se može prekontrolirati i prema priloženom dijagramu (za plin i loživo ulje)

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Graničnici propuha (izvedbe i moguća mjesta ugradnje)

- reguliraju propuh i temperaturu
- osiguravaju ravnomjernije izgaranje
- štede gorivo i smanjuju emisije u okoliš
- snižavaju temperaturu rosišta d.p.

Uobičajene temperature dimnih plinova na izlazu iz kotla ovise o vrsti kotla i iznose:

- oko 200 do 250°C, kod standardnih kotlova
- oko 160 do 180°C za niskotemperaturne kotlove
- do 50°C za kondenzacijske kotlove.

Dimnjak mora kontrolirati i čistiti stručna ovlaštena osoba, dimnjačar, u propisanim vremenskim razmacima.

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Sustav distribucije ogrjevnog medija (mreža razvoda)

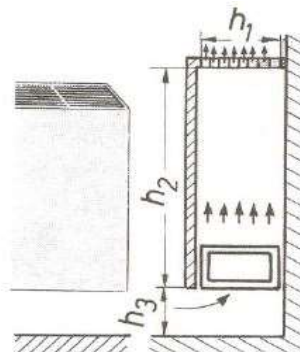
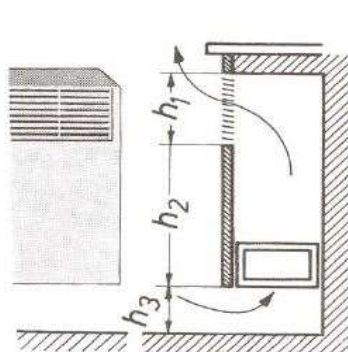
- dio sustava grijanja za prijenos i razdiobu prijenosnika topline između izvora i ogrjevnih tijela pri indirektnom zagrijavanju prostora (centralna grijanja)
- kao prijenosnik topline najčešće se u sustavima grijanja jednostavnih građevina koristi topla voda*, ali to može biti i zrak odnosno njihova kombinacija
- sustavi mogu biti s *prirodnom cirkulacijom* (gravitacijski) ili *prisilnom cirkulacijom* (pretlačni s pumpama), zatim *otvoreni ili zatvoreni, jednocijevni ili dvocijevni*, ...
- izrađuje se od čeličnih zavarenih i navojno spojenih ili bakrenih zalemljenih cijevnih elemenata, a u novije vrijeme koriste se i polimerne cijevi
- dio sustava koji prolazi kroz slabije grijane ili negrijane prostore treba se toplinski izolirati - debljina izolacije propisana je Tehničkim propisom o racionalnoj uporabi energije i toplinskoj zaštiti zgrada (čl. 41.)
Najmanja debljina izolacije iznosi: $\frac{2}{3}$ promjera cijevi (najviše 100 mm) za cijevi i armaturu u prostoru zgrade s nekontroliranom temperaturom; $\frac{1}{3}$ promjera (najviše 50 mm) u zidovima i utorima međukatne konstrukcije i razdjelnika; $\frac{1}{3}$ promjera (najviše 50 mm) u prostoru s kontroliranom temperaturom; minimalno 50 mm izolacije za toplinske spremnike.

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Ogrjevna tijela

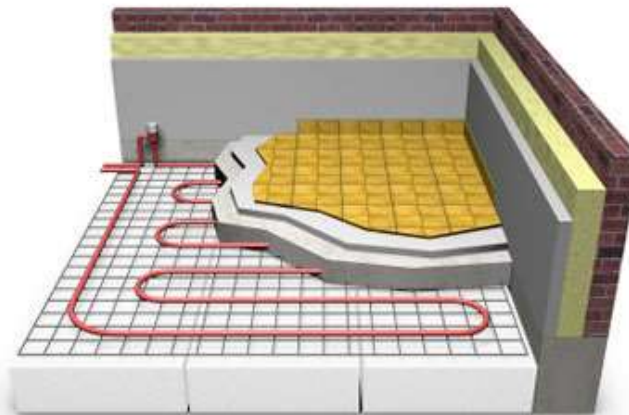
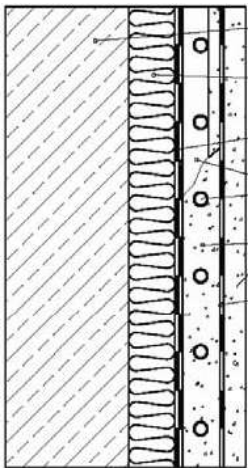
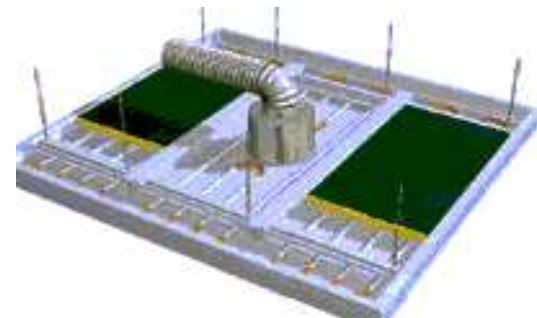
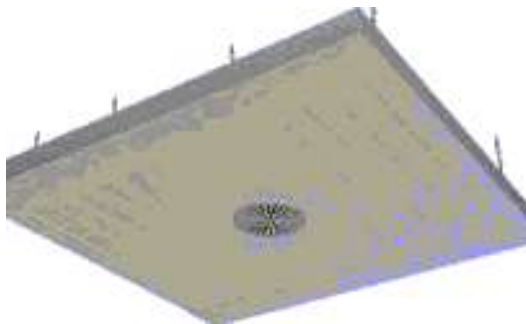

Ogrjevna tijela za prijenos topline slobodnom konvekcijom i zračenjem (radijatori)
 Ogrjevna tijela za prijenos topline konvekcijom (konvektori i ventilokonvektori)

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Elementi površinskih sustava grijanja (stropno, zidno i podno grijanje)

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Pri pregledu ogrjevnih tijela obratiti posebnu pozornost na:

- toplinski učin (ovisi o vrsti, proizvođaču)
- mjesto ugradnje
- održavanje i čišćenje, stanje vanjske površine (zaprljanost, prekrivenost ili zasjenjenost)
- zaštićenost oblogom sa stražnje strane

Pri pregledu sustava distribucije ogrjevnog medija treba pregledati *stanje toplinske izolacije mreže razvoda cijevi*, ali i sve zaporne armature te pumpe za cirkulaciju medija.

Snimanje ogrjevnih tijela, armature, razvoda i generatora topline termokamerom može dati vrlo korisne informacije o stanju sustava i toplinskim gubicima te raspodjeli temperatura.

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Upravljački i kontrolni sustavi

Upravljački i kontrolni sustavi odnosno sustavi regulacije i upravljanja *razlikuju se ovisno o sustavu grijanja, izvoru toplinske energije, gorivu,...*

Osnovni zadaci i podjele sustava regulacije i upravljanja

Regulacija temperature u prostoriji *kod pojedinačnih sustava grijanja provodi se na samom toplinskom izvoru u ovisnosti o vrsti samog izvora:*

- ručno loženi štednjaci peći i kamini na kruta goriva imaju najmanju mogućnost regulacije (obično imaju samo upravljanje dovodom zraka za izgaranje).
- ostali pojedinačni štednjaci, peći, grijalice i kamini *obično imaju termostatsko isključivanje i uključivanje* (rjeđe i s regulacijom) dovoda primarnog energenta.

Regulacija temperature u prostoriji kod centralnih sustava grijanja može biti:

- 1) *centralna* – regulacija temperature zraka u svim prostorijama prema temperaturi u jednoj referentnoj prostoriji sa sobnim termostatom
- 2) *individualna ili decentralna* – regulacija temperature zraka u svakoj prostoriji posebno, npr. termostatskim ventilom na svakom radijatoru

Osim regulacije temperature u prostoriji može se regulirati i temperatura ogrjevnog medija, najčešće prema vanjskoj temperaturi.

2. ENERGETSKI UREĐAJI I SUSTAVI

Elementi upravljačkog i kontrolni sustava

Kod automatski loženih kotlova svih vrsta to su: sigurnosni ventil, ekspanzijska posuda (otvorena ili zatvorena) i granični termostati.

Ručno loženi kotlovi na kruto gorivo mogu imati i izmjenjivač za odvođenje viška topline (zbog slabe mogućnosti kontrole dovoda topline gorivom).

Uobičajene karakteristike kotlovske regulacije su: *regulacija temperature kotla prema vanjskoj temperaturi ili prema sobnom osjetniku, podesive temperature uključivanja plamenika, ograničenje minimalne temperature vode u kotlu, zaštita od smrzavanja, upravljanje cirkulacijskim pumpama.*

Kombinirani kotlovi za grijanje i pripremu PTV osim toga još imaju: regulaciju temperature PTV uključanjem plamenika i pumpe spremnika PTV kao i mogućnost odabira paralelnog rada sustava grijanja i bojlera PTV.

Sve ove sustave kontroliraju ovlaštene osobe tijekom redovitih servisa i održavanja sustava grijanja i pripreme PTV.

3. ENERGETSKI KAPACITET I UČINKOVITOST

Energetski kapacitet i učinkovitost izvora topline

Norme i pravilnici za toplinske izvore

Energetski kapacitet (toplinski učin) i učinkovitost (stupanj djelovanja, stupanj korisnosti, korisnost), kao i zahtjevi na konstrukciju izvora topline (štednjaka, peći, kamina, kotlova) pokriveni su nizom normi (npr. HRN EN 13240 za peći i kamine; HRN EN 12815 za štednjake; serija HRN EN 303 i HRN EN 304 za kotlove na tekuće, plinovito i kruto gorivo s temperaturom ogrjevnog medija do 100°C i snagom do 350kW; HRN EN 14394 za kotlove s ventilatorskim plamenikom snage do 10MW i temperature medija 100°C do 110°C; serija HRN EN 12952 i 12953 za kotlove na kruto tekuće i plinovito gorivo velikih snaga i temperature medija preko 110°C, za proizvodnju pare i vrele vode; itd.)

Pravilnik o zahtjevima za stupnjeve djelovanja novih toplovodnih kotlova na tekuće i plinovito gorivo pokriva kotlove snage do 350kW i temperature do 100°C.

Za peći i kamine, štednjake za kuhanje, pečenje i grijanje te kotlove na kruta, fosilna goriva i biomasu vrijedi Pravilnik o građevnim proizvodima, a za ostale velike kotlove Pravilnik za tlačnu opremu.

3. ENERGETSKI KAPACITET I UČINKOVITOST

Svi kotlovi moraju osim toga obavezno zadovoljiti i zahtjeve prema Pravilniku o dopuštenim emisijama u zrak iz stacionarnih izvora.

Ispitivanja toplinskih izvora prema normama provode se kod proizvođača s ciljem zadovoljavanja zahtjeva za stavljanje na tržište (C ili CE oznaka).

Prema važećoj zakonskoj regulativi na tržište se mogu staviti samo toplinski izvori koji zadovoljavaju bitne zahtjeve pravilnika koji se na njih odnose.

Određivanje toplinskog učina i učinkovitosti

Ispitivanja kod proizvođača (ispitivanja tipa) obuhvaćaju: *ispitivanje toplinskog učina i učinkovitosti*, određivanje *pada tlaka na strani vode i dimnih plinova*, *provjeru temperatura površina*, određivanje *emisije štetnih tvari*, ispitivanje sigurnosti, provjeru dokumentacije, uputa za montažu, uporabu i održavanje. *Ispitivanja toplinskog učina, učinkovitosti, emisije štetnih tvari* u okoliš i potrošnje goriva mogu se provesti i na terenu kod kotlova instaliranih u sustave grijanja. Ispitivanja u pogonu se teže provode te su manje zahtjevna (manjeg opsega) i manja je točnost dobivenih rezultata.

Učinkovitost se može određivati na dva načina: *direktnom i indirektnom metodom*.

3. ENERGETSKI KAPACITET I UČINKOVITOST

Za određivanje korisnosti direktnom metodom (koja je u principu moguća samo kod proizvođača, budući da se teško provodi kod izvora topline instaliranih u sustave grijanja) mjere se: m_G maseni protok goriva, [kg/s], m_W maseni protok ogrjevnog medija (vode), [kg/s], temperature polaznog t_V i povratnog voda t_R . Toplinski učin generatora topline (izvora topline) Q može se odrediti prema izrazu:

$$Q = m_W c_{pW} (t_V - t_R)$$

Učinkovitost (stupanj djelovanja, stupanj korisnosti, korisnost) općenito se definira:

$$\eta = E_{kor} / E_{utr} = E_{utr} - E_{gub} / E_{utr} = 1 - E_{gub} / E_{utr} \leq 1$$

gdje su: E_{kor} dobivena korisna energija, [J]; E_{utr} utrošena energija, [J] i E_{gub} gubici energije prilikom transformacije i prijenosa, [J]

Pri određivanju stupnja korisnosti generatora topline direktnom metodom za nazivni učin vrijedi izraz:

$$\eta = Q_N / Q_G = Q_N / m_G H_G$$

gdje su: Q_N nazivni učin kotla, [W]; Q_G količina topline dovedena gorivom, [W]; m_G maseni protok goriva, [kg/s] i H_G donja ogrjevna vrijednost goriva, [J/kg].

Na sličan način određuje se i korisnost pri smanjenoj snazi $Q_{0,3} = 0,3Q_N$.

3. ENERGETSKI KAPACITET I UČINKOVITOST

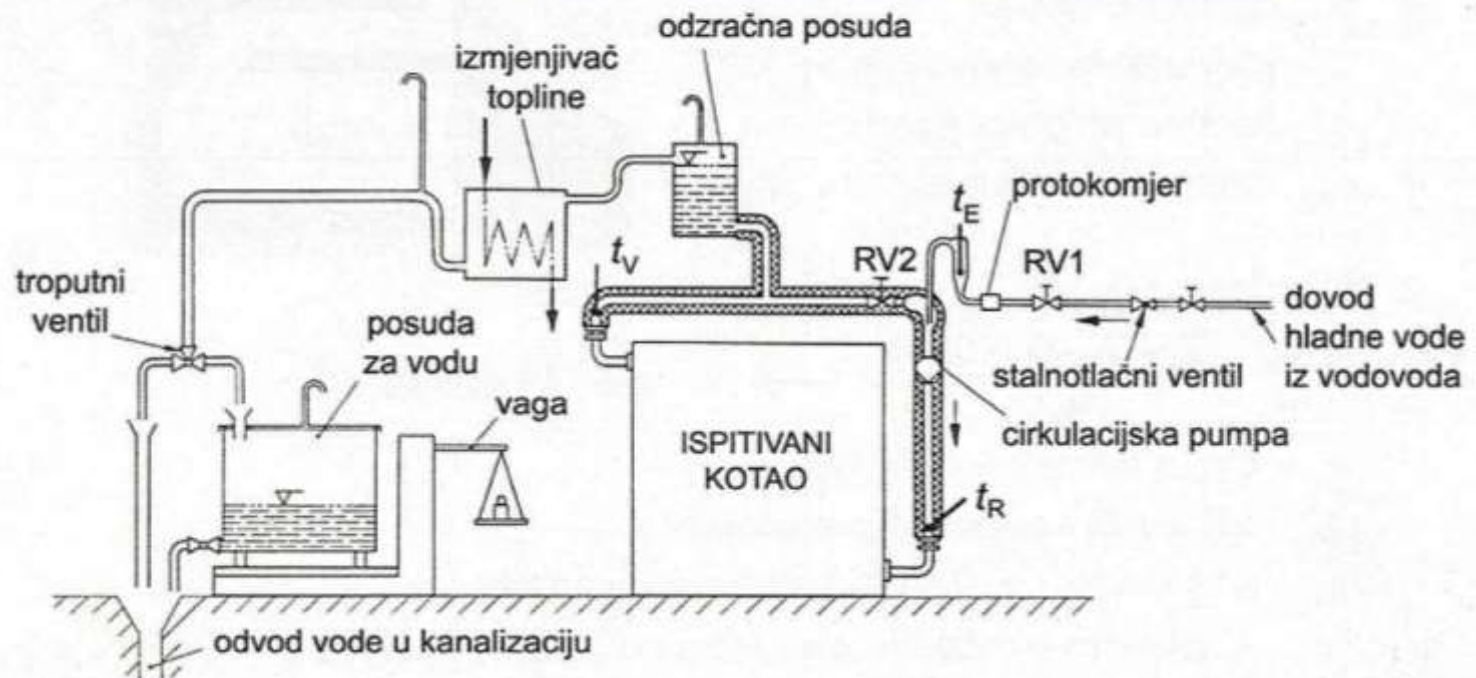
Određivanje korisnosti direktnom metodom prema normi HRN EN 304

ISPITNA LINIJA S KRATKO SPOJENIM VODOM (EN 304)

DIN EN 304: Heizkessel –Prüfregeln für Heizkessel mit Ölzerstäubungsbrennern, November 1992.

Korisno predana toplina:

$$Q = \dot{m}_W \cdot c_{pW} \cdot (t_V - t_E) = \dot{V}_W \cdot \rho_W \cdot c_{pW} \cdot (t_V - t_E)$$

3. ENERGETSKI KAPACITET I UČINKOVITOST

Kod instaliranih toplinskih izvora stupanj djelovanja češće se mora određivati indirektnim putem preko količine utrošenog goriva i gubitaka topline.

Za određivanje korisnosti indirektnom metodom vrijedi izraz:

$$\eta = 1 - q_A - q_U - q_S$$

gdje su: q_A gubitak osjetne topline dimnih plinova, q_U gubitak topline zbog nepotpunog izgaranja, q_S gubitak topline na okolinu zračenjem, konvekcijom i provođenjem; q_A q_U q_S - relativne vrijednosti u odnosu na opterećenje ložišta Q_G prema EN 304.

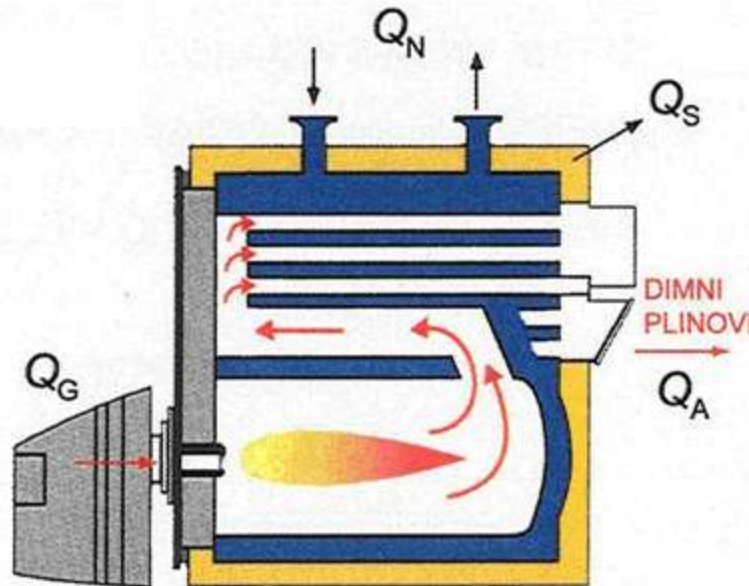
Pri tom se za određivanje q_A q_U q_S i Q_G treba *mjeriti: potrošnja goriva m_G , temperatura dimnih plinova na izlazu iz kotla t_{DP} , temperature vanjskog oplošja kotla t_{KV} , temperatura okoline t_O i sastav otpadnih produkata.*

Za mjerenje potrošnje goriva potrebno je ugraditi mjerilo protoka (plinsku uru ili protokomjer za loživo ulje) ili vagati gorivo u slučaju krutog goriva.

Gubici osjetne topline i nepotpunog izgaranja zbog neizgorenog u dimnim plinovima te emisije štetnih plinova određuju se mjerenjem temperature i sastava dimnih plinova pomoću analizatorom dimnih plinova. Dimni broj (čistoća izgaranja plina ili loživog ulja) mjeri se preko filtera papira uz pomoć uređaja za izvlačenje dimnih plinova.

3. ENERGETSKI KAPACITET I UČINKOVITOST

Određivanje korisnosti indirektnom metodom:

Stupanj djelovanja kotla određen indirektnom metodom:

$$\eta_K = \frac{Q_N}{Q_G} = \frac{Q_G - Q_A - Q_U - Q_S}{Q_G}$$

$$\eta_K = 1 - q_A - q_U - q_S$$

3. ENERGETSKI KAPACITET I UČINKOVITOST

Gubici na okolinu određuju se mjerenjem površinskih temperatura izvora topline i okolnih temperatura i zatim računanjem odane topline zračenjem, konvekcijom i provođenjem s ploha kotla.

Osim gubitaka topline samog izvora postoje i gubici cijevne mreže razvoda i regulacije.

Ukupna učinkovitost sustava grijanja može se izraziti preko pojedinačnih učinkovitosti kao:

$$\eta_u = \eta_k \times \eta_c \times \eta_r$$

gdje su: η_k učinkovitost toplinskog izvora, η_c učinkovitost mreže cjevovoda, η_r učinkovitost sustava regulacije.

Učinkovitost pojedinih uređaja za pretvorbu energije (peći, kotlovi, grijalice) određuje se mjerenjem prema odgovarajućim normama ili se na temelju iskustva i prethodnih mjerenja određuje prema tablicama i dijagramima.

Pojedinačne učinkovitosti za dijelove sustava grijanja za potrebe preliminarne analize dane su u tablicama u nastavku.

3. ENERGETSKI KAPACITET I UČINKOVITOST

Utjecaj cijevne mreže i regulacije na ukupnu učinkovitost sustava za potrebe preliminarne analize može se određivati prema donjoj tablici:

DIO SUSTAVA	UVJETI	UČINKOVITOST, %
cijevna mreža	ovisno o duljini i kvaliteti izolacije te razvodu cijevi	95 do 98
regulacija	centralna, automatska	95
	ručna, kontrolirana	92
	ručna, nekontrolirana	90

Za potrebe preliminarne analize može se računati i sa stupnjevima djelovanja izvora topline prema tablici na sljedećem slajdu.

Napomena: *) zbog korištenja latentne topline kondenzacijom vodene pare iz dimnih plinova, tj. iskorištavanja gornje ogrjevne vrijednosti goriva, a računa se s donjom ogrjevnom vrijednosti, η kondenzacijskih kotlova može biti iznad 100%.

3. ENERGETSKI KAPACITET I UČINKOVITOST

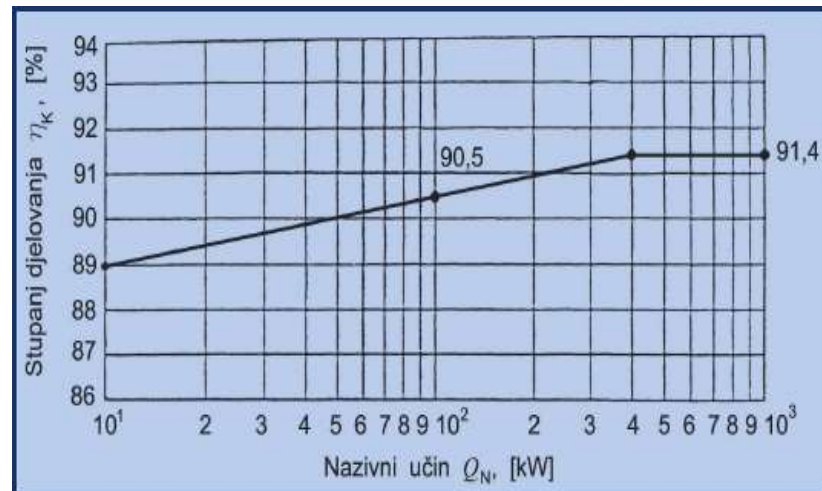
GORIVO	VRSTA TOPLINSKOG IZVORA	UČINKOVITOST, %
kruto	peći i štednjaci	60 do 75
	kotlovi, starija izvedba	60 do 75
	kotlovi, nova izvedba	80 do 90
	kotlovi na različitu biomasu	82 do 92
	kotlovi na pelete	87 do 92
	kotlovi na sječku	85 do 90
	kombinirani kotlovi	70 do 78
tekuće	kombinirani kotlovi (kruto/tekuće)	65 do 75
	standardni	85 do 90
	niskotemperaturni	90 do 95
plinovito	standardni	92 do 95
	niskotemperaturni	95 do 98
	kondenzacijski	100 do 108 *)

3. ENERGETSKI KAPACITET I UČINKOVITOST

Stupnjevi djelovanja novih kotlova na tekuća i plinovita goriva prema EN 303

VRSTA KOTLA	Nazivni učin Q_N [kW]	Učinkovitost pri učinku Q_N , η_K [%]	Učinkovitost pri učinku $0,3 Q_N$, η_K [%]
standardni	$4 \leq Q_N \leq 400$ $Q_N > 400$	$\geq 84 + 2 \log Q_N$ $\geq 89,2$	$\geq 80 + 3 \log Q_N$ $\geq 87,8$
niskotemperaturni	$4 \leq Q_N \leq 400$ $Q_N > 400$	$\geq 87,5 + 1,5 \log Q_N$ $\geq 91,4$	$\geq 87,5 + 1,5 \log Q_N$ $\geq 91,4$
kondenzacijski	$4 \leq Q_N \leq 400$	$\geq 91 + 1 \log Q_N$	$\geq 97 + 1 \log Q_N$

Grafički prikaz zahtijevanih stupnjevi djelovanja niskotemperaturnih kotlova u ovisnosti o nazivnoj snazi prema normi EN 303

4. MOGUĆNOSTI POBOLJŠANJA

Opća načela analize potencijala uštede toplinske energije

*Grijanje prostora pruža najveće potencijale za povećanje energetske učinkovitosti na strani tehničkih sustava zgrada s jednostavnim sustavima. Kod odabira ogrjevnih tijela nužno je *birati ona najučinkovitija* (s najboljim prijenosom topline) obzirom na prirodu grijanog prostora, te paziti na njihov optimalan raspored. U najvećem broju slučajeva optimalno je centralno grijanje, posvećujući pažnju odgovarajućem lociranju toplinske stanice *obzirom na udaljenost od trošila i dobrom izoliranju cjevovoda*. Gdje god je moguće treba iskorištavati otpadnu toplinu iz drugih izvora, za predgrijavanje medija ili za samo grijanje. U gotovo svim slučajevima vrlo je važna uloga odgovarajuće regulacije, pri čemu je *poželjna što kvalitetnija automatizacija*. Kod grijanja izrazito velikih prostorija – dvorana, ako je riječ o grijanju zraka, za uštede je ključan raspored i broj istrujnih otvora, te korištena grijaća tijela (često mogu biti prikladnije npr. stropne infracrvene grijalice).*

Sami kotlovi/kotlovnice/redukcijske stanice svojom izvedbom, kvalitetom, odabirom goriva, eksploatacijom, održavanjem i drugim karakteristikama imaju odlučujući utjecaj na racionalno korištenje toplinske energije.

4. MOGUĆNOSTI POBOLJŠANJA

Povećanju energetske učinkovitosti mogu doprinijeti:

- 1) poboljšanje energetskih svojstava sustava grijanja, kao i njihovih specifičnih podsustava, kao npr.:
  - zamjena standardnih kotlova niskotemperaturnim ili kondenzacijskim kotlovima uz uvođenje niskotemperaturnog grijanja
  - ugradnja termostatskih radijatorskih ventila umjesto običnih
  - poboljšanje sustava regulacije i upravljanja
  - povrat toplinske energije iz otpadnog zraka u sustavima ventilacije i
  - uvođenje prirodnog provjetravanja
- 2) zamjena energenta i korištenje obnovljivih izvora energije, kao npr.:
  - prelazak na daljinsko/blokovsko grijanje ili hlađenje, ako postoji
  - decentralizirani sustavi za opskrbu energijom iz obnovljivih izvora energije,
  - dizalice topline i korištenje okoliša kao toplinskog izvora,
  - kogeneracija, trigeneracija
  - solarni sustavi za grijanje, pripremu potrošne tople vode i hlađenje (apsorpcija),
  - biomasa, proizvodnja bioplina.

Zamjene izvora energije ili korištenje obnovljivih izvora energije

-decentralizirani sustavi zamjene izvora energije na temelju obnovljivih izvora energije

Izvor energije:

-kotao na pirolizu

-kotao na pelete

-solarni kolektori

...

Ograničenje mjere:

-raspoloživost izvora energije i prostora

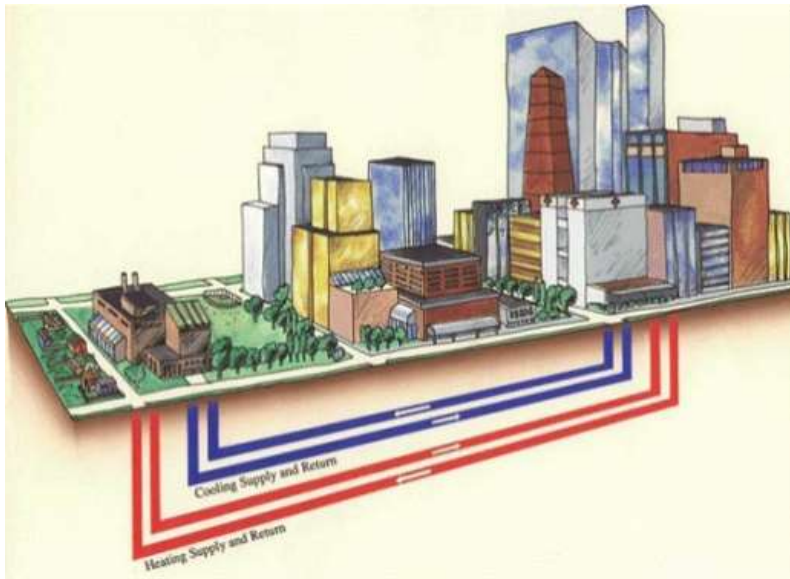
Rezultat primjene mjere: smanjenje troškova grijanja

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek
Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Civil Engineering and Architecture Osijek

Zamjene izvora energije ili korištenje obnovljivih izvora energije

-sustav daljinskog/blokovskog grijanja ili hlađenja

Ograničenje mjere:

-raspoloživost priključka na toplinski sustav daljinskog grijanja

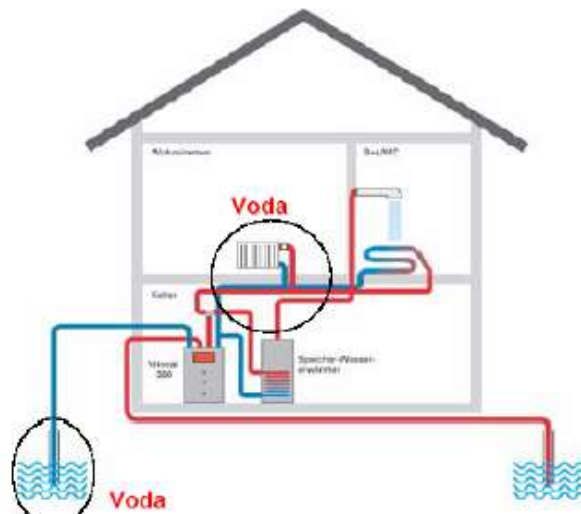
Rezultat primjene mjere: smanjenje troškova grijanja

Zamjene izvora energije ili korištenje obnovljivih izvora energije

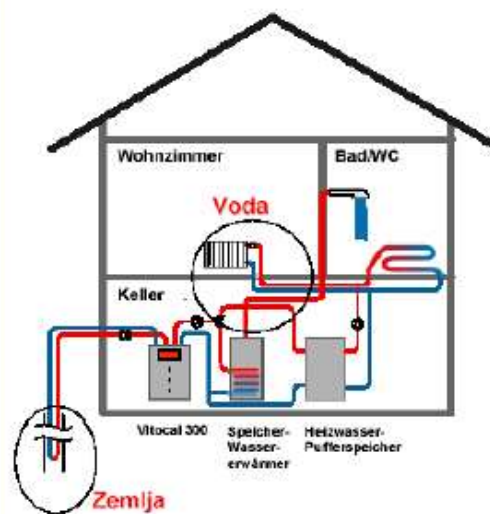
-dizalice topline i korištenje okoliša kao izvora topline (1)

-potreban izvor topline na raspolaganju: voda, zemlja, zrak

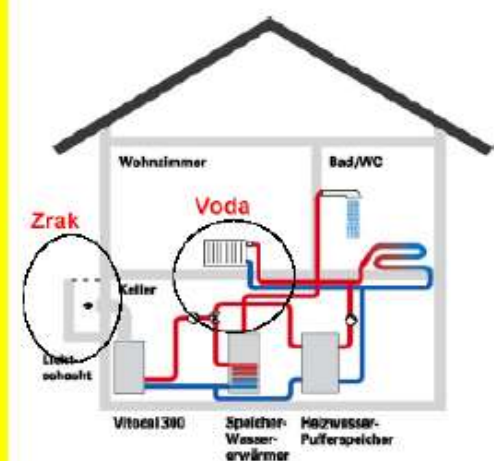
Voda

Zemlja

Zrak

Poboljšanje energetske svojstava sustava grijanja

- zamjena postojećeg energenta s ekološki prihvatljivijim energentom te s nižim jediničnom cijenom po kWh
- zamjena LUEL s prirodnim plinom, peletama, drvenom sječkom, ...

peleti

prirodni plin

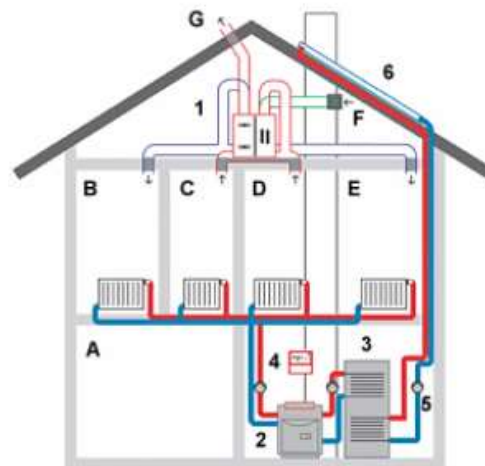
Ograničenje mjere:

-raspoloživost energenta i prostora

Rezultat primjene mjere: smanjenje troškova grijanja (i ušteda energije s novim kotlom)

Poboljšanje energetske svojstava sustava grijanja

-centralizacija sustava grijanja

Rezultat primjene mjere: smanjenje troškova grijanja

Proračunski parametri - primjer:

-procjena uštede energije iznosi 15% (*procjene uštede energije na nivou 10-20%*)

Poboljšanje energetske svojstva sustava grijanja

-zamjena kotla, plamenika (ugradnja s višim stupnjem korisnog djelovanja)

Zamjena kotla na LUEL s kondenzacijskim kotlom na prirodni plin

Ograničenje mjere:

-raspoloživost prirodnog plina

Rezultat primjene mjere: ušteda energije i smanjenje troškova grijanja

Proračunski parametri - primjer:

-povećanje energetske učinkovitosti novog kotla u odnosu na stari kotao za minimalno 15%

Pri uvođenju niskotemperaturnog ili kondenzacijskog kotla potrebna je i *adaptacija dimnjaka*. Poželjna je koaksijalna izvedba dimovodnih kanala i kanala za dovod zraka u postojeće vertikale kako bi se vanjski zrak predgrijavao izlaznim dimnim plinovima.

Također, uvođenjem kondenzacijskog kotla potrebna je *promjena i u sustavu grijanja* odnosno uvođenje niskotemperaturnog grijanja. Naime, da bi se postigao puni kondenzacijski efekt s iskorištenjem gornje ogrjevne vrijednosti goriva, *temperatura polazne vode u krugu grijanja ne smije prelaziti 55 °C*.

Ogrjevna tijela moraju zadovoljiti potrebe grijanja uz medij niže temperature.

Potrebna ogrjevna površina može se odrediti uz poznavanje temperaturne razliku površine radijatora i sobnog zraka prema izrazu

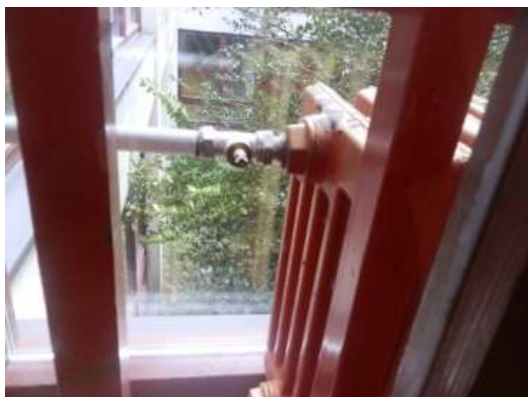
$$\Delta t = [(t_v + t_R)/2] - t_o$$

gdje su t_v temperaturu polazne, a t_R povratne vode i t_o temperaturu okoline.

Za tipičan standardni radijator i jednaku ogrjevnu snagu pri režimu kondenzacije potrebna je 2,5 do 3 puta veća površina radijatora. Pored izmjena radijatora, preporučljivo je razmotriti i druge opcije korištenja medija niže temperature, kao što je podno grijanje, priprema dodatnih količina PTV i drugo. Uz ovaj zahvat se *podrazumijeva i ugradnja kvalitetnog regulacijsko-upravljačkog sustava*.

Poboljšanje energetske svojstava sustava grijanja

-ugradnja termostatskih radijatorskih setova na radijatore

Rezultat primjene mjere: ušteda energije ➡ smanjenje troškova grijanja

Proračunski parametri - primjer:

-procjena uštede energije iznosi 15% (*procjene uštede energije na nivou 5-20%*)

Poboljšanje energetske svojstava sustava grijanja

-toplinska izolacija podsustava razvoda grijanja, akumulacijskog spremnika i sustava pripreme PTV i spremnika u sustavu grijanja

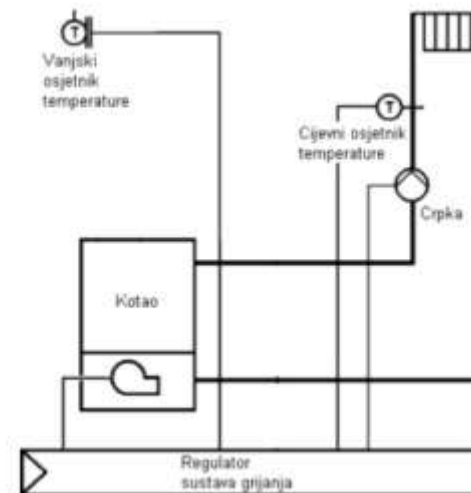
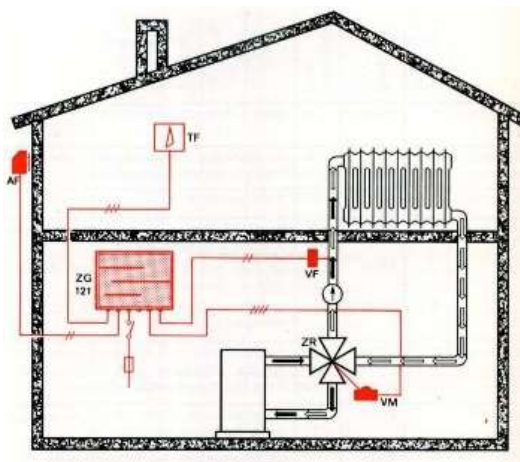
Rezultat primjene mjere: ušteda energije ➡ smanjenje troškova grijanja

Proračunski parametri - primjer:

-procjena uštede energije iznosi 10% (*procjene uštede energije 5-15%*)

Poboljšanje energetske svojstva sustava grijanja

-automatizacija/regulacija rada sustava grijanja (podešavanje postojeće, ugradnja nove ili CNUS)

Rezultat primjene mjere: ušteda energije ➡ smanjenje troškova grijanja

Proračunski parametri - primjer:

-procjena uštede energije iznosi 10% (*procjene uštede energije 5-15%*)

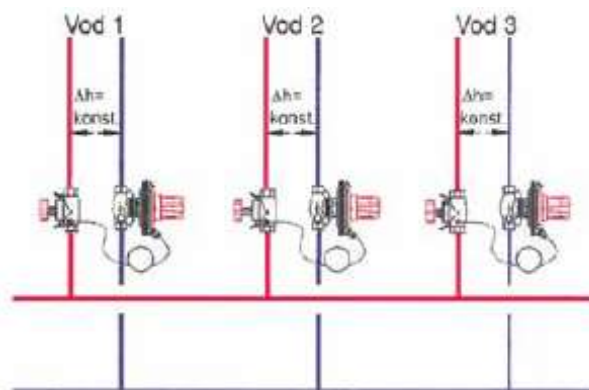
Poboljšanje energetske svojstava sustava grijanja

-hidrauličko uravnoteženje razvoda ogrjevnog medija (zraka i vode)

Ugradnja
regulatora
diferencijalnog
tlaka –
zadržavaju
razliku tlaka

*Shema ugradnja
regulatora
diferencijalnog tlaka*

Rezultat primjene mjere: ušteda energije → smanjenje troškova

Proračunski parametri - primjer:

-procjena uštede energije iznosi 5% (*procjene uštede energije 5-10%*)

Poboljšanje energetske svojstava sustava grijanja

- provjera i podešavanje pogonskih parametara sustava
- automatizacija/regulacija sustava

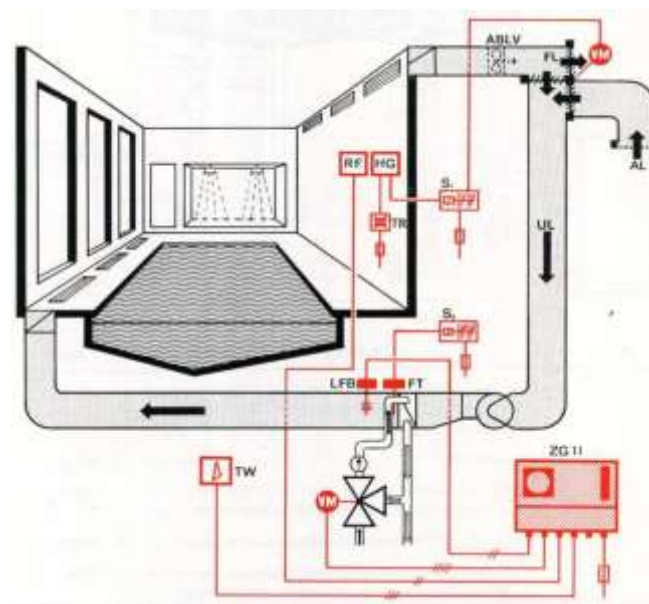
Analiza
 memoriranih
 parametara rada
 sustava i
 podešavanje
 parametara

*Podešavanje
 pogonskih
 parametara*

Automatizacija/regulacija sustava

Rezultat primjene mjere: ušteda energije ➡ smanjenje troškova

Proračunski parametri - primjer:

-procjena uštede energije iznosi 5% (*procjene uštede energije 5-10%*)

Poboljšanje energetske svojstva sustava grijanja

-zamjena pumpi i ostale pomoćne opreme sustava efikasnijom

Rezultat primjene mjere: ušteda pomoćne energije ➡ smanjenje troškova

Proračunski parametri - primjer:

-procjena uštede električne energije iznosi 30% (*procjene uštede energije do 50%*)